

Gemotiveerde leerlingen door ClassWide Peer Tutoring?

Een van de doelen van bewegingsonderwijs is het stimuleren van een actieve en gezonde leefstijl voor onze leerlingen tijdens (de rest van) hun leven buiten en na school (Brouwer et al. 2011). Een optimale kwaliteit van motivatie tot bewegen tijdens de lessen bewegingsonderwijs levert hier een bijdrage aan. In dit artikel beschrijf ik mijn afstudeeronderzoek naar een motiverende samenwerkingsvorm en eindig ik met enkele praktische toepassingen voor in de les LO.

Door: Bert de Jong

Class Wide Peer Tutoring in het bewegingsonderwijs (CWPT-LO) is een manier van lesgeven waarbij de betere leerlingen worden gestimuleerd om de uitvallers aan de onderkant 'mee te nemen'. Drie onderzoeken in Amerika leverden positieve resultaten op in intensiteit van de les, plezier, samenwerking en inzicht in leerproces bij de leerling (Ward & Lee 2005). De leerdoelen waren in dit onderzoek met name gericht op het aantal succesvolle pogingen van bijvoorbeeld de volleybalservice. De belangrijkste aspecten van CWPT-LO zijn (Ward & Lee 2005):

- Vrijwillig samengestelde groepjes van 4-6 personen
- In de eerste les behaalde groepsprestatie dient in de volgende les te worden verbeterd. Men 'strijdt' hierbij dus tegen zichzelf
- De leerlingen wisselen regelmatig van rol. Soms is men beweg(er), of tutee. Soms is men observant of 'lesgever'. In deze rol noteert

men scores en geeft tips aan de hand van een leskaart

- De combinatie van individuele- en groepsverantwoordelijkheid.
- Als basis voor deze studie zijn de Self-Determination Theory (SDT) en de Achievement Goals Theory (AGT) gebruikt. SDT gaat uit van verschillende niveaus in kwaliteit van motivatie. Een schematische weergave is te zien in tabel 1.

Het proces waarbij de motivatie 'van links naar rechts' verschuift en hoger in kwaliteit wordt, wordt mogelijk door de bevrediging van de drie psychologische basisbehoeften (Ryan & Deci 2000):

- Autonomie (een gevoel van keuzevrijheid, afwezigheid van dwang)
- Competentie (het gevoel van beheersing en controle over eigen bewegen, gevoel in staat te zijn bepaalde taken te kunnen uitvoeren)
- Relaties/verbondenheid (het gevoel gewaardeerd en geliefd te zijn door anderen).

FOTOS: BERT DE JONG

AGT beschrijft hoe leerlingen succes ervaren. Dit kan via gerichtheid op jezelf (ego) en/of taakgerichtheid. Taakgerichte leerlingen voelen zich competent bij verbetering van het eigen niveau en bij waardering voor hard werken. Zij beleven plezier in het vertoonde gedrag zelf. Egogerichte leerlingen willen graag winnen, richten zich voornamelijk op het eindresultaat, zijn vaker extern gemotiveerd en beleven vaak minder plezier aan de activiteit zelf. (Taylor 2009). Het 'motiverend klimaat' van een les LO kan egogericht of taakgericht zijn. Dit klimaat kan zo één of beide gerichtheden versterken en de docent heeft hierbij een grote invloed. Onderzoek geeft aan dat de meeste leerlingen en met name meisjes gebaat zijn bij een taakgericht motiverend klimaat (Gibbons & Humpert 2008).

De hoofdvraag van het onderzoek was:

- Wat is het effect van CWPT-LO op het motiverend klimaat en de drie basisbehoeften leerlingen in het VO?

Hierbij is gekeken naar de verschillen tussen jongens en meisjes en de ervaringen van de docenten die de lessen zouden geven.

Hoe hebben we dit onderzocht?

Vijf klassen (havo/vwo) kregen twee lessenreeksen aangeboden volgens de CWPT-LO methode. Hiernaast deden vijf controleklassen (les in hetzelfde onderdeel zonder specifieke CWPT aspecten) mee aan het onderzoek. Elke deelnemende docent gaf les aan een 'CWPT-LO klas' en een controleklas. Een, voor dit onderzoek samengestelde, vragenlijst en interviews met docenten en leerlingen zijn gebruikt als meetinstrumenten.

Gebruikte oefenvormen:

De onderdelen waren pitchen-catchen-slaan en kogelstoten. De kinderen kregen als groep de opdracht om via een puntensysteem binnen 13 minuten zoveel mogelijk punten te scoren. Door deze tijd te geven waren hun prestaties met volgende lessen te vergelijken. Daarnaast konden ze eventueel hun eigen prestatie met andere groepen vergelijken. Bij deze vorm wisselden de leerlingen meerdere keren van rol. Bij de softbal oefening leverde het wegslaan van een

gepitchte bal een punt op. Als deze vervolgens door een groepsgeenoot werd gevangen verdiende de groep twee punten. De observator noteerde de punten en gaf tips aan de hand van een leskaart. Bij de kogelstootoefening vormden zes leerlingen tweetallen en stootten om de beurt drie kogels weg. De partner binnen het tweetal was observator, noteerde afstanden en gaf feedback aan de hand van een leskaart. Tijdens de volgende lessen was het doel om de behaalde groepsprestatie (de zes bij elkaar opgetelde records) te verbeteren. Een mindere poging werd op deze manier niet als negatief ervaren en met name bij de slag oefening wilde elk groepslid de anderen helpen om snel weer te kunnen slaan.

Analyse

De analyse van de metingen toonde een significante daling op de factor 'streven naar vergelijking door leerlingen'. Zie tabel 2 voor de uitkomsten van de vragenlijst bij de interventiegroep.

De thema's die daarnaast uit de interviews voortkwamen waren:

- meer plezier
- betere samenwerking
- betrokkenheid van zwakker bewegers
- meer gegeven feedback
- beter inzicht in leerproces en bewegingen.

De vier leerlingen die bevroegd zijn over de interventie waren positief over CWPT-LO. Wat hierbij duidelijk benoemd werd waren het zelf groepjes mogen maken, het geven van feedback en het grotere plezier dat de leerlingen beleefden.

CWPT-LO in de gebruikte vorm heeft een significante invloed op de factor 'streven naar vergelijking door leerlingen'. Dit betekent een positieve stimulans voor de taakgerichtheid van het leerklimaat. Bij een langere interventie waren er waarschijnlijk meer positieve effecten gevonden (Johnson en Ward 2001). Daarnaast kan CWPT-LO volgens de docenten een meerwaarde voor het bewegingsonderwijs zijn als de zwakke punten van de huidige interventie worden aangepast en verbeterd. >>

Contact:

b.dejong@trinitascollege.nl

Praktische mogelijkheden voor het bewegingsonderwijs

Uit de resultaten kan niet worden geconcludeerd dat CWPT-LO altijd bij elke groep een positief effect heeft. Het onderzoek geeft echter duidelijke aanwijzingen dat de gehanteerde principes een positieve invloed kunnen hebben en een taakgericht klimaat kunnen stimuleren.

CWPT-LO kan in eerste instantie stimulerend werken bij scholing van technische onderdelen als turn- en atletiekonderdelen of deelvormen van spel zoals afronden uit een pass of scoren vanuit een dribbel. Bij deze onderdelen is het bijhouden van scores en het geven van feedback goed te overzien voor leerlingen. Tactische aspecten en spelniveau zijn voor leerlingen vaak lastiger te beoordelen, wat niet wil zeggen dat CWPT-LO hierbij niet ingezet kan worden.

Wat kan effectief zijn?

Voor docenten die met CWPT-LO willen experimenteren, volgen hieronder de belangrijkste kenmerken van de interventie die volgens gevonden literatuur, en ondersteund door dit onderzoek, als effectief gezien kunnen worden.

Voordat men start met CWPT-LO dienen de leerlingen kennis te maken met het geven van feedback. Laat ze naar elkaar kijken en elkaar simpele tips geven waarbij de docent beperkt tot de kwantiteit en aanstuurt op kwaliteit. Meer dan één tip per vier pogingen kan 'overload' veroorzaken. Vertel op welk gedeelte van een beweging de leerlingen mogen letten.

- Zelf groepjes laten maken van 4 tot 6 leerlingen. Grotere groepen vergroot de ongelijkheid van de individuele bijdragen. De leerlingen binnen dit onderzoek gaven aan dat het zelf groepjes maken als motiverend wordt ervaren. Dit laatste wordt ondersteund door literatuur (Ward & Lee 2005).
- Een duidelijk en inzichtelijk groepsdoel formuleren en elke individuele bijdrage positief laten meetellen.
- Een goed inzicht in het te behalen doel en de eigen vooruitgang stimuleert het gevoel van competentie (Hearns 2010).
- Niet meer dan één formulier gebruiken per groepje. Op dit formulier staan een of twee afbeeldingen gecombineerd met maximaal

drie aanwijzingen. Meer afbeeldingen of tekst werkt verwarrend. De aanwijzingen kunnen het beste als metafoor ('maak een plank van je armen') worden beschreven.

- Geef leerlingen de tijd om te wennen aan de methode. De docent dient tijdens de latere lessen met name aandacht te besteden aan het geven van feedback door leerlingen (Avazyo 2005).

Bert de Jong is docent bewegingsonderwijs bij het Trinitas College Heerhugowaard en afgestudeerd aan de Master of Sports opleiding aan Fontys Sporthogescholen ◀■

Referenties

- 1 Biddle S, Mutrie N, editors. Psychology of Physical behaviour. 2 ed: Routledge; 2012.
- 2 Brouwer B. e.a. Human movement and sports in 2028. In: SLO, editor. Enschede: SLO; 2011. p. 76.
- 3 Gibbons L, Humbert L. WHAT ARE MIDDLE-SCHOOL GIRLS LOOKING FOR IN PHYSICAL EDUCATION? CANADIAN JOURNAL OF EDUCATION. 2008;31(1):167-86.
- 4 Johnson M, Ward P. effects of classwide peer tutoring on correct performance of striking skills in 3rd grade physical education. Journal of teaching in Physical education. 2001;20:247-63.
- 5 Ryan RM, Deci EL. Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. Contemporary Educational Psychology. 2000;25(1):54-67.
- 6 Slavin R. Cooperative learning and group contingencies. Journal of Behavioral Education. 1991;1:105-15.
- 7 Spittle M, Byrne K. The influence of Sport Education on student motivation in physical education. Physical Education & Sport Pedagogy. 2009;14(3):253-66.
- 8 Taylor IM, Ntoumanis N, Smith B. The social context as a determinant of teacher motivational strategies in physical education. Psychology of Sport and Exercise. 2009;10(2):235-43.
- 9 Ward P, Lee M. Peer-Assisted Learning in Physical Education: A Review of Theory and Research. JOURNAL OF TEACHING IN PHYSICAL EDUCATION. 2005;24:205-25.